

Per e-mail

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid

Den Haag, 15 november 2018
dossiernummer: 100910
uw kenmerk:
telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 74
e-mail: secretariaat@advocatenorde.nl

Betreft: begrotingsbehandeling Justitie en Veiligheid 2019

Geachte woordvoerders van de vaste commissie Justitie en Veiligheid,

In de week van 20 november as. behandelt u de begroting Justitie en Veiligheid. Graag brengen wij een aantal essentiële zaken met betrekking tot de rechtsstaat en de positie van de advocatuur hierin onder uw aandacht. In het belang van een goede rechtsbedeling verzoekt de NOVA u hier in het debat met de regering aandacht voor te vragen.

Samengevat

Het functioneren van ons rechtsbestel en de toegang tot het recht staat onder druk.

- Voor een deel van de samenleving bestaat het recht onvoldoende omdat veel mensen geen toegang tot het recht hebben. Zij worden er buiten gehouden. De minister maakt deze groep geïsoleerden groter. Zij dreigen van het recht te worden afgeschermd. Dit blijkt uit de plannen van de minister voor Rechtsbescherming die leiden tot minder recht(sbijstand) voor mensen met minder geld. Hoe minder geld, hoe minder recht.
- Daarnaast zijn er diverse andere ontwikkelingen die het functioneren van het rechtsbestel en de toegang tot het recht onder druk zetten, zoals
  - het ontbreken van de noodzakelijke regie bij de pogingen tot digitalisering van de rechtspraak; en
  - het ontbreken van de benodigde investeringen in de strafrechtketen om goede uitvoering te geven aan (de modernisering van) het Wetboek van Strafvordering.
- De vertrouwelijkheid tussen advocaten en cliënten binnen een penitentiaire inrichting is, mogelijk op grote schaal, geschonden.

Vertrouwelijkheid tussen advocaat-cliënt onder druk

Op 7 november jl. is de advocatuur opgeschrikt door het bericht dat duizenden telefoongesprekken van gedetineerden met hun advocaat zijn opgenomen en mogelijk zijn afgeluisterd.¹ Bij brief van 7 november jl. aan uw Kamer heeft de minister voor Rechtsbescherming aangegeven om een onafhankelijk onderzoek in te stellen.² In het

Bezoekadres
Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

¹ Persbericht NOVA: "Nummerherkenningssysteem heeft gefaald; aangepast na signaal advocaat" d.d. 7 november 2018 [\[link\]](#)

² Brief regering: "Incident "Telefonie voor Justitiabelen" d.d. 7 november 2018 [\[link\]](#)

belang van de noodzakelijke vertrouwelijkheid tussen advocaat en cliënt en het vertrouwen dat in het systeem van nummerherkenning moet bestaan, is het noodzakelijk dat het onderzoek grondig en onafhankelijk van de overheid moet worden uitgevoerd. De NOvA is hierover in overleg met JenV en DJI en spreekt op basis daarvan de verwachting uit dat binnen afzienbare termijn met het onafhankelijk onderzoek kan worden gestart. In gezamenlijkheid wordt op dit moment tot een onderzoeksopdracht gekomen.

Een ander punt waar de vertrouwelijkheid van advocaten in relatie tot hun cliënten onder druk staat betreffen voornemens van het ministerie van Financiën om het verschoningsrecht in te perken. Graag vraagt de NOvA de aandacht van uw commissie voor voorstellen die omwille van eenvoudiger inning van belastinggelden belangrijke rechtsbeginselen opzij zetten.

Versterking positie van de Staat

De NOvA maakt zich ernstige zorgen over de toegang tot het recht voor mensen met een kleine portemonnee. De onlangs gepresenteerde plannen van de minister voor Rechtsbescherming voor de gefinancierde rechtsbijstand laten zich volgens de NOvA eenvoudig samenvatten: 'mensen met minder inkomen hebben minder recht nodig'. De NOvA kan zich niet vinden in de wijze waarop de minister voor Rechtsbescherming omgaat met de rechtsbescherming van on- en minvermogende rechtzoekenden. Daar is straks namelijk niet veel meer van over. De minister lijkt met zijn plannen vooral de Staat te versterken in plaats van de rechtsstaat. Voor meer informatie wijs ik u op de brief die de NOvA op 9 november jl. naar uw Kamer zond.³

Alleen verantwoord experimenteren met rechtspraak

In de begroting Justitie en Veiligheid en in de plannen van de minister voor Rechtsbescherming wordt nadrukkelijk de koppeling gemaakt tussen de gefinancierde rechtsbijstand en de Experimentenwet. In dat kader wijst de NOvA uw Kamer graag op zijn inbreng in de consultatieperiode.⁴ De NOvA staat in beginsel positief tegenover het onderzoeken van mogelijkheden om te experimenteren met rechtspraak. Experimenten, mits verantwoord ingezet, kunnen een bruikbaar instrument zijn in de zoektocht naar verbetering van de rechtspleging zoals het terugbrengen voor doorlooptijden.

Aan experimenteren kleven echter ook risico's. Daarom is het noodzakelijk dat aan een aantal essentiële waarborgen wordt voldaan. Zo zouden eerst alle mogelijkheden binnen de bestaande wetgeving beter kunnen worden benut. Het experimenteren met rechtspraak mag er niet toe leiden dat de daadwerkelijke problemen onder de oppervlakte blijven of dat het als panacée wordt gepresenteerd voor de capaciteitsproblemen binnen de rechterlijke macht. De minister lijkt bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand – maar zeker niet alleen op dat gebied – te realiseren via de Experimentenwet en dan vooral via het instrument van de algemene maatregel van bestuur waardoor de politieke controle gemarginaliseerd wordt. De NOvA roept uw Kamer op alert te zijn op deze wijze van wetgeven. Wezenlijke wijzigingen die impact kunnen hebben op de goede werking van rechtsbedeling zouden altijd een fatsoenlijke parlementair traject moeten doorlopen met volle betrokkenheid van het parlement. Het voorhangen van AMvB's biedt onvoldoende waarborgen voor een zorgvuldig wetgevingsproces. Voorafgaand aan elk experiment dient expliciet te worden stilgestaan bij de mogelijke consequenties voor de kwetsbare rechtzoekende.

³ Reactie NOvA op de rechtsbijstandsplannen: "Nieuw dieptepunt op dossier rechtsbijstand: minder inkomen, minder recht" d.d. 9 november 2018 [\[link\]](#)

⁴ Consultatiereactie NOvA Experimentenwet rechtspleging, d.d. 1 juni 2018 [\[link\]](#)

Griffierechten

De NOvA vindt het van belang dat de voorgestelde budgetneutrale herijking van de griffierechten in samenhang wordt gezien met de herziening van het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand. Het draait immers om de toegang tot het recht.

De NOvA is positief dat een wijziging van de hoogte van het griffierecht bij de lage categorieën nader wordt bekeken; voor (kwetsbare) rechtzoekenden en voor het MKB wordt de toegang tot de rechter dan laagdrempeliger.

Modernisering Wetboek van Strafvordering

In de begroting staat dat *'de samenleving moet kunnen vertrouwen op de rechtvaardigheid, kwaliteit en voorspelbaarheid van de strafrechtspleging'*. De NOvA mist de ambitie om dit doel niet alleen in theorie, maar vooral in praktijk te realiseren. Aandacht voor de adequate rechtsbescherming van burgers bestaat op papier, maar is op andere plaatsen onvindbaar. Door steeds minder te investeren in het stelsel van rechtsbijstand brokkelt de rechtsbescherming verder af. Dat is funest voor de – ook door het kabinet voorgestane – rechtvaardigheid, kwaliteit en bovenal toegankelijkheid en daarmee de werking van het systeem.

Hierbij speelt nog een ander risico, namelijk het gebrek aan samenhang tussen dit omvangrijke project en de - vooruitlopend daarop - in consultatie gegeven voorstellen. De afspraken uit het regeerakkoord zorgen ervoor dat onderdelen van het nieuwe wetboek (al dan niet gedeeltelijk of in aangepaste vorm) vooruitlopend op het nieuwe wetboek in procedure worden gebracht. De consequentie daarvan is dat het bijzonder lastig is alle aanstaande wijzigingen in het strafprocesrecht 'in samenhang' te bezien. Dat geldt voor de adviserende partijen maar uiteraard ook voor het parlement. Dit gebrek aan samenhang gaat ten koste van de kwaliteit van het nieuwe wetboek en is dus onwenselijk.

De NOvA verzoekt uw Kamer dan ook om bij komende wetsvoorstellen op het terrein van het straf(proces)recht aan de regering elke keer de vraag te stellen hoe deze wetsvoorstellen zich verhouden tot hetgeen er gebeurt in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering. Een dergelijke aanpak helpt de benodigde samenhang en structuur en daarmee de kwaliteit van het nieuwe wetboek te bewaken. Het is niet ongebruikelijk om bij ingrijpende moderniseringsoperaties (herziening Burgerlijke Wetboek (BW), tranches Algemene wet bestuursrecht (Awb) een regeringscommissaris te belasten met de onderlinge consistentie. Wij geven u graag in overweging om een regeringscommissaris bij dit belangrijke wetgevingstraject aan te laten stellen.

De minister investeert in regels, niet in de strafrechtketen die daarmee moet werken en dat nu al te kort schiet. Echte problemen blijven daarmee onaangetaast. De aanpak van criminaliteit - een internationale miljardenbusiness - faalt op sensationele wijze. Criminelen wordt steeds meer ruimte en macht gegund. Het kost de samenleving - ons - miljarden. De NOvA vraagt dan ook nadrukkelijk om niet alleen te investeren in een nieuw wetboek van Strafvordering, maar juist ook in alle personen en organisaties die hiermee moeten gaan werken.

Digitalisering van de rechtspraak: regierol minister noodzakelijk

De digitalisering van de rechtspraak is voor wat betreft het civiele recht en het bestuursrecht te ambitieus en te complex gebleken. Bij de Hoge Raad en de Raad van State gaat de digitalisering onverminderd door, net zoals in het strafrecht. Elke instantie ontwikkelt een eigen digitaal systeem,

op zijn eigen tempo en met een eigen missie en visie. De afgelopen maanden heeft de NOvA meerdere oproepen aan de minister voor Rechtsbescherming gedaan om centrale regie te pakken.⁵ De gebruiker raakt verstrikt in een digitaal doolhof, omdat regie en verantwoordelijkheid in de rechtsketen ontbreekt. Ook maakt de minister niet duidelijk of er straks voldoende middelen zijn om de digitalisering van de rechtspraak door te kunnen blijven ontwikkelen, terwijl de advocatuur zich moet blijven inspannen en investeringen blijft doen. De NOvA begrijpt niet waarom de stelselverantwoordelijk minister hier niet zijn rol pakt. Naar wij hebben begrepen is het verzoek om regie te nemen niet onwelwillend ontvangen. Echter, tot op heden hebben wij geen inhoudelijke reactie op onze brief van 14 september jl. ontvangen.

De NOvA stelt zich voor wat betreft de vraag die vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid is gekomen, in hoeverre het mogelijk is het nieuwe civiele procesrecht in werking te laten treden zonder de verplichte digitalisering, terughoudend op.

Herstel onderling vertrouwen rechtsorde is noodzakelijk

Mede als gevolg van alle bezuinigingsopdrachten is het Nederlandse rechtsbestel gaan piepen en kraken. Vanuit alle geledingen (politie, opsporing, rechterlijke macht, advocatuur) zijn de zorgen over de toekomstbestendigheid en de effectiviteit van ons rechtssysteem het afgelopen jaar alleen maar gegroeid. Dejuridisering is ons inziens niet het antwoord op die zorgen. De burger moet zijn rechtsgevoel juist kunnen koesteren en zijn geloof in een professionele rechtsketen kunnen behouden. Het gegeven dat leden van de magistratuur hun onvrede publiekelijk uiten versterkt niet het publieke vertrouwen in de goede werking van ons rechtsbestel. Daarmee willen we niet zeggen dat die geluiden niet mogen klinken. Nee, integendeel. De advocatuur, die zelf altijd meer mogelijkheden heeft om vocaal te zijn, vindt dat de minister deze geluiden serieus moet nemen en moet zorgen voor een open sfeer van vertrouwen waarin de zorgen die leven besproken kunnen worden zonder dominante bezuinigingsagenda.

Tot slot

Bij voorbaat dank voor uw aandacht voor bovengenoemde onderwerpen. In het belang van een toegankelijke en kwalitatief goede rechtspleging spreekt de NOvA de hoop uit dat u onze inbreng zult meenemen in uw overleg met de regering. Mocht u meer informatie wensen of van gedachten willen wisselen, dan staat de NOvA graag tot de beschikking van de leden van uw Kamer.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de ministers van Justitie en Veiligheid en de minister voor Rechtsbescherming.

Met de meeste hoogachting,
namens de algemene raad

mr. B.J.R. van Tongeren
algemeen deken

---

⁵ Brief NOvA aan de Minister voor Rechtsbescherming; "ketenregie" d.d. 14 september 2018 [\[link\]](#)